

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul European de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale (2010)

COM(2007) 797 final — 2007/0278 (COD)

(2008/C 224/24)

La 30 ianuarie 2008, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul European de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale (2010).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 mai 2008. Raportor: dl Pater, coraportor: dna Koller.

În cea de a 445-a sesiune plenară, care a avut loc la 28 și 29 mai 2008 (ședința din 29 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 116 voturi pentru, 1 vot împotriva și 5 abțineri.

1. Sinteza poziției CESE

1.1 Comitetul Economic și Social European salută propunerea Comisiei, de instituire a Anului European de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale (2010). Aceasta reprezintă o inițiativă laudabilă în vederea sensibilizării opiniei publice cu privire la faptul că în Europa persistă arii caracterizate de sărăcie și marginalizare, și a furnizării de sprijin pentru modalități eficiente de rezolvare a acestor probleme.

1.2 CESE salută abordarea sub mai multe aspecte a problemei sărăciei și excluziunii sociale, aceasta neputând fi redusă doar la existența în continuare a unor relative diferențe la nivel de venituri. În vederea comunicării mai eficiente a ideii că sărăcia și marginalizarea socială nu pot fi tolerate pe un continent atât de prosper ca Europa, ca și în vederea atragerii din partea publicului a sprijinului necesar pentru rezolvarea cu succes a acestor probleme, evenimentele organizate în contextul Anului European de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale (2010) ar trebui să aibă ca referință nu doar gradul de sărăcie relativă, ci și indicatori care să reflecte măsura reală a acestui fenomen, zonele afectate și gravitatea problemei, cu luarea în același timp în considerare a disparităților existente în UE.

1.3 Anul European (2010) ar trebui să-și propună teme clare, atent selectate și cuprinzătoare. În primul rând, reducerea sărăciei și a excluziunii sociale printr-o activare profesională și socială pretinde sisteme și programe de asistență socială mai multe și mai bune. În acest sens, politica socială reprezintă un real factor productiv. În al doilea rând, reducerea sărăciei și a excluziunii sociale este în interesul fiecărui cetățean, motiv pentru care toți ar trebui să contribuie la îndeplinirea acestui obiectiv. Nu trebuie uitat însă faptul că sarcina combaterii sărăciei și marginalizării revine în primul rând sferei politice, prin urmare instituțiilor de stat și de la celelalte niveluri administrative, precum și tuturor actorilor sociali.

1.4 Anul European (2010) ar trebui să constituie o ocazie de a crește nivelul de conștientizare în privința necesității de modernizare și consolidare a modelului social european, ca și în ceea ce privește rezultatele ce decurg de aici. Incluziunea activă, este esențială în menținerea și întărirea coeziunii și solidarității societății în contextul crizei financiare și alimentare mondiale și într-o epocă a globalizării și a schimbărilor demografice în Europa. Dar aceasta va antrena schimbări în stilul de viață actual al multor europeni. Temerile în privința precarității locurilor de muncă sunt în creștere. Evenimentele care se vor desfășura în contextul Anului European ar trebui să vizeze obținerea unui sprijin public mai larg pentru aceste reforme.

1.5 Anul European (2010) ar trebui să furnizeze și o platformă de dezbateră publică pe tema modalităților de protejare și dezvoltare a coeziunii sociale, pe fondul creșterii inegalității dintre veniturile europenilor. Astfel, trebuie găsite soluții prin intermediul politicilor publice inovatoare și integrate.

— CESE atrage atenția asupra faptului că pentru combaterea eficientă a sărăciei și excluziunii este necesară participarea multor domenii ale politicii. Astfel, distribuția echitabilă a bunăstării trebuie, mult mai mult decât până în prezent, să devină un obiectiv politic determinant la nivelul UE.

— Obiectivele prezentate în propunerea de decizie aflată în discuție privind Anul de luptă împotriva sărăciei ar trebui să reflecte mai bine importanța pe care o politică activă de combatere a sărăciei și excluziunii sociale o are în îndeplinirea obiectivelor strategiei comunitare de creștere economică și de ocupare a forței de muncă ⁽¹⁾.

Eficiența acestor soluții va depinde de implicarea continuă a partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile, ca și de angajarea și participarea activă a cetățenilor la construirea comunităților locale.

⁽¹⁾ A se vedea de exemplu Avizul CESE din 18.1.2007 privind evaluarea realității societății europene de astăzi, punctul 2.2, raportor: dl Olsson (JO C 93, 27.4.2007), și Avizul CESE din 13.7.2005 privind Comunicarea Comisiei „Agenda sociopolitică”, punctul 6.1, raportor: dna Engelen-Kefer (JO C 294, 25.11.2005).

1.6 CESE consideră că modalitățile de punere în practică a inițiativei sunt bine concepute. Trebuie subliniat în mod special că aceste modalități prevăd luarea în considerare a anumitor chestiuni naționale specifice, instaurarea unei cooperări strânse cu partenerii sociali și cu alte organizații ale societății civile și implicarea directă a persoanelor afectate de sărăcie și de excludere socială.

1.7 CESE salută faptul că fondurile alocate realizării obiectivelor Anului European sunt cele mai mari care au fost vreodată destinate unei astfel de inițiative în UE, dar, având în vedere amploarea măsurilor preconizate, solicită sporirea finanțării.

2. Sinteza propunerii Comisiei

2.1 Scopul deciziei care desemnează anul 2010 drept An European de luptă împotriva sărăciei și excluderii sociale este de a contribui la realizarea obiectivului ce constă în înregistrarea unui „progres esențial în procesul de eliminare a sărăciei”, stabilit în Strategia de la Lisabona și confirmat în noua Agendă socială europeană pentru perioada 2005-2010 ⁽³⁾.

2.2 Acțiunile întreprinse în cadrul Anului european de luptă împotriva sărăciei și a excluderii sociale vor fi concentrate în jurul a patru obiective: (1) **recunoașterea** dreptului persoanelor sărace și excluse din punct de vedere social la o viață decentă și la participare socială, (2) **adeziunea**, cu alte cuvinte acceptarea de către toți membrii societății a unei responsabilități comune în materie de reducere a sărăciei și a marginalizării, (3) **coeziunea**, altfel spus convingerea că menținerea coeziunii sociale este în interesul tuturor și (4) **angajarea**, adică evidențierea voinței politice a UE de a considera lupta împotriva sărăciei și excluderii sociale drept prioritară.

2.3 Aceste acțiuni, care vor fi întreprinse atât la nivel comunitar, cât și național, vor cuprinde întâlniri și conferințe, campanii de informare și de promovare, precum și elaborarea de studii și rapoarte. Va trebui ca aceste acțiuni să implice toate părțile interesate și să permită luarea la cunoștință a nevoilor și punctelor de vedere ale persoanelor afectate de sărăcie și de excluderea socială.

2.4 Pentru realizarea proiectelor din cadrul Anului European va fi alocată o sumă de 17 000 000 EUR din bugetul comunitar. Dacă se adaugă sumele prevăzute drept cofinanțare din partea organismelor publice și private din statele membre, cifra se ridică la 26 175 000 EUR.

3. Observații generale privind obiectivul inițiativei

3.1 Comitetul Economic și Social European salută propunerea Comisiei care, dacă este pusă în practică în mod adecvat, poate contribui la sensibilizarea opiniei publice și poate încuraja

⁽³⁾ Comunicarea Comisiei privind Agenda socială, COM(2005) 33 final, 9.2.2005, punctul 2.2, p. 9.

dezbateră publică referitoare la modalitățile concrete și eficiente de rezolvare a problemei sărăciei și excluderii sociale.

3.2 CESE consideră că tema Anului European este importantă și de actualitate. Inițiativa nu se va limita doar la a provoca, ci va face eforturi pentru a menține atenția opiniei publice asupra subiectului. CESE se declară de acord cu obiectivele generale și cu cele specifice ale Anului European, cu temele acestuia și cu metodele de punere în practică propuse. Observațiile care urmează au ca scop creșterea vizibilității publice și a eficacității politice a evenimentului.

3.3 Protecția și îmbunătățirea calității vieții tuturor europenilor depind de voința acestora de a aborda cu hotărâre problema sărăciei și excluderii sociale, într-o Europă relativ prosperă. Evenimentele programate pe parcursul Anului European trebuie să întărească această voință a cetățenilor europeni provenind din toate straturile sociale și economice.

3.4 Este așadar important ca evenimentele din cursul Anului European să profite de cunoștințele și experiența acumulate din momentul lansării, cu ocazia Consiliului European de la Nisa, din 2000, a Strategiei europene de luptă împotriva sărăciei și excluderii sociale. Trebuie asigurate sinergii cu evenimentele pregătite de alte organizații, de exemplu de către Consiliul European, în contextul grupului operativ la nivel înalt pentru coeziune socială în secolul XXI ⁽³⁾, sau de către Națiunile Unite, în contextul sărbătoririi în fiecare an a zilei de 17 octombrie ca Zi Internațională a Eradicării Sărăciei.

3.5 CESE reamintește că o serie de probleme și tematici abordate în cadrul unor avize anterioare ⁽⁴⁾ trebuie să se regăsească în mod firesc printre manifestările Anului European:

— sprijinirea unei politici sociale modernizate, ca factor de activare profesională a tuturor persoanelor apte și de activare socială a tuturor;

⁽³⁾ A se vedea raportul Grupului operativ la nivel înalt pentru coeziune socială în secolul XXI, intitulat „Către o Europă activă, echitabilă și în coeziune pe plan social”, Consiliul European, Strasbourg, 26 octombrie 2007, TFSC (2007) 31 E.

⁽⁴⁾ Avizul CESE din 13.7.2005 privind Comunicarea Comisiei privind Agenda socială, raportor: dna Engelen Kefer (JO C 294, 25.11.2005), Avizul CESE din 29.9.2005 privind sărăcia femeilor în Europa, raportor: dna King (JO C 24, 31.1.2006), Avizul CESE din 6.7.2006 privind coeziunea socială: concretizarea unui model social european, raportor: dl Ehnmark (JO C 309, 16.12.2006), Avizul CESE din 13.12.2006 privind activitatea de voluntariat — rolul și impactul acesteia în societatea europeană, raportor: dna Koller și coraportor: dna Gräfin zu Eulenburg (JO C 325, 30.12.2006), Avizul CESE din 18.1.2007 privind bilanțul realității societății europene de astăzi, raportor: dl Ölsön (JO C 93, 27.4.2007), Avizul CESE din 25.10.2007 privind sistemul de credite și excluderea socială într-o societate prosperă, raportor: dl Pegado Liz (JO C 44, 16.2.2008), Avizul CESE din 13.12.2007 privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor privind promovarea solidarității dintre generații, raportor: dl Jahier (JO C 120, 16.5.2008).

- modernizarea modelului social european în sens larg, astfel încât să poată face față cu succes noilor provocări din domeniile ocupării forței de muncă, incluziunii sociale și combaterii sărăciei, al efectelor sociale ale globalizării, pentru ca Europa să rămână „o zonă de bunăstare pentru toți cetățenii [ei], caracterizată de democrație, ecologie și competitivitate, și bazată pe solidaritate și incluziune socială ...”⁽⁵⁾;
- necesitatea elaborării unor politici mai eficiente, care să vizeze integrarea pe piața de muncă a grupurilor afectate de discriminare sau dezavantajate într-un alt mod, în special a lucrătorilor săraci și a celor care dețin locuri de muncă precare⁽⁶⁾;
- necesitatea organizării unei dezbateri publice deschise și acordarea de sprijin în vederea orientării modernizării către activarea profesională și participarea socială; CESE a subliniat că, dacă „modelul social european dorește să contribuie la definirea societății europene de mâine, el trebuie să fie unul dinamic, deschis provocărilor, schimbării și reformei” și că „modelul social european va rămâne pertinent doar în măsura în care va fi apreciat și sprijinit de către cetățenii europeni”⁽⁷⁾;
- punerea unui accent deosebit pe acțiunile la nivel local, rolul partenerilor sociali, implicarea societății civile, ca și încurajarea și aprecierea activismului civic, în special în domeniul combaterii sărăciei și excluziunii sociale;
- necesitatea unor abordări globale, care să depășească orizontul politicilor sociale și de ocupare a forței de muncă tradiționale și să ofere cadrul unor politici economice, educaționale, regionale, culturale și de infrastructură, în special în ceea ce privește combaterea sărăciei și excluderea socială;
- recunoașterea faptului că femeile și bărbații se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială într-un mod diferit, și că politicile sociale ar trebui deci concepute în mod diferit, în funcție de acest factor;
- necesitatea unei metode deschise de coordonare mai eficiente la nivel european în domeniul luptei împotriva sărăciei și excluziunii sociale;
- plasarea demersurilor îndreptate împotriva sărăciei și excluziunii sociale într-un context internațional, în special prin susținerea drepturilor esențiale la locul de muncă și instituirea de standarde de lucru decente pretutindeni în lume.

⁽⁵⁾ A se vedea Avizul CESE din 6.7.2006 privind coeziunea socială: concretizarea unui model social european, punctul 2.1.2.5. Raportor: dl Ehnmark (JO C 309, 16.12.2006).

⁽⁶⁾ Avizul CESE din 12.7.2007 privind ocuparea forței de muncă pentru categoriile prioritare. Raportor: dl Greif (JO C 256, 27.10.2007).

⁽⁷⁾ A se vedea Avizul CESE din 6.7.2006 privind coeziunea socială: concretizarea unui model social european, punctele 1.8 și 1.9, raportor: dl Ehnmark (JO C 309, 16.12.2006).

În cele ce urmează, CESE detaliază anumite aspecte ale temelor de mai sus, considerându-le ca având o importanță deosebită în desfășurarea evenimentelor Anului European.

3.6 În acest an trebuie să se acorde o atenție deosebită următoarelor posibile măsuri pozitive:

- impactul combaterii muncii fără forme legale;
- măsuri active în favoarea reinsertiei la locul de muncă;
- investițiile în activități industriale și servicii generatoare de locuri de muncă și evaluarea posibilelor efecte negative sau agravante, printre care se numără:
- viitoarea creștere economică, atât în cursul Anului de luptă împotriva sărăciei și a excluziunii sociale, cât și ulterior;
- situația energetică și cea alimentară a populațiilor celor mai expuse sau aflate în situație de sărăcie sau de sărăcie gravă.

4. O comunicare mai eficientă

4.1 Decizia privind Anul European de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale evidențiază faptul că 78 de milioane de persoane din UE, reprezentând 16 % din populația acesteia, sunt amenințate de sărăcie. CESE consideră că, pentru a transmite într-un mod cât mai eficient mesajul politic al Anului European, ar trebui să se facă apel, pe lângă indicatorul obișnuit privind sărăcia relativă, și la alți indicatori de măsurare a sărăciei, care să evidențieze persistența acesteia și lipsurile reale de care suferă încă mulți europeni. Prin urmare, și evenimentele din Anul European ar trebui să utilizeze un ansamblu cuprinzător de indicatori privind sărăcia relativă și absolută, în vederea sensibilizării populației față de aceste situații și inducerii sentimentului că ele nu pot fi acceptate.

4.2 În plus, CESE subliniază că indicatorii utilizați până acum se mulțumeau să „descrie” problema sărăciei și excluziunii sociale. Având în vedere provocările adresate coeziunii sociale în UE și în consecință necesitatea modernizării modelului social european, este important ca indicatorii să determine adoptarea unor soluții de răspuns prin intermediul unei politici publice echilibrate, care să constea într-o mai bună redistribuire a veniturilor, într-o flexibilitate bine finanțată și gestionată pe piața forței de muncă, și în incluziune activă. Un astfel de „model dinamic” de politici sociale și de ocupare a forței de muncă a fost deja propus de CESE într-un aviz pe această temă⁽⁸⁾.

⁽⁸⁾ A se vedea Avizul CESE din 6.7.2006 privind coeziunea socială: concretizarea unui model social european, punctul 2.4. Raportor: dl Ehnmark (JO C 309, 16.12.2006).

4.3 CESE salută faptul că necesitatea adoptării unor măsuri adecvate de abordare a multiplelor aspecte ale sărăciei și excluziunii sociale a fost recunoscută de către Comisie. În comunicarea sa privind Agenda socială europeană pentru perioada 2005-2010, care urmărea printre altele să determine statele membre să-și consolideze, să-și integreze și să-și raționalizeze acțiunile de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale, Comisia a completat, în mod justificat, indicatorul sărăciei relative cu cel al sărăciei persistente ⁽⁹⁾. Prin propunerea ulterioară de extindere a coordonării intensificate și la protecția socială, asistența medicală și cea de lungă durată, Comisia a atras atenția asupra necesității de a acorda o importanță sporită „indicatorilor de monitorizare a privațiunilor” ⁽¹⁰⁾.

4.4 Din perspectiva celor menționate mai sus, CESE consideră că decizia referitoare la Anul European (2010) ar trebui să aibă ca referință indicatori care să reflecte mai bine măsura sărăciei, zonele afectate și gravitatea problemei. Aceasta ar spori atenția și sprijinul acordate de către populație politicilor privind piața forței de muncă și protecția socială, la nivel european și național, destinate persoanelor sau comunităților amenințate sau afectate de o sărăcie profundă sau absolută ⁽¹¹⁾.

5. Principalele teme ale Anului European, obiectivele și tipurile de activități care vor fi desfășurate

5.1 Sărăcia este un fenomen care prezintă multe aspecte, riscurile fiind distribuite în mod inegal în societate. Anumite grupuri sunt în mod special vulnerabile la aceste riscuri, mai ales când ele sunt combinate.

⁽⁹⁾ Indicatorul de sărăcie persistentă oferă informații cu privire la procentajul persoanelor aflate în situație de sărăcie relativă în cursul a doi din ultimii trei ani (definiția Eurostat).

⁽¹⁰⁾ Comunicarea Comisiei intitulată „A munci în comun înseamnă a munci mai bine — Un nou cadru pentru metoda deschisă de coordonare a protecției sociale și a incluziunii sociale în Uniunea Europeană”, COM(2005) 706 final, 22.12.2005, punctul 3.5, p. 9.

⁽¹¹⁾ În avizele CESE figurează descrieri mai specifice ale sărăciei, prin referiri la cei care „suferă lipsuri” și „sunt profund dezavantajați” (Avizul CESE din 13.12.2007 privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor — Promovarea solidarității dintre generații, punctul 2.5, raportor: dl Jahier, JO C 120, 16.5.2008), la sărăcia persistentă (Avizul CESE din 29.9.2005 privind sărăcia în cazul femeilor din Europa, punctul 1.7, raportor: dna King, JO C 24, 31.1.2006), și la sărăcie „din punct de vedere calitativ”, adică la „lipsa sau insuficiența resurselor materiale necesare pentru a satisface nevoile vitale ale unei persoane” (Avizul CESE din 25.10.2007 privind creditul și excluderea socială într-o societate prosperă, punctul 3.1.3, raportor: dl Pegado Liz, JO C 44 din 16.2.2008). Într-unul dintre aceste avize se afirmă următoarele: „Comitetul recomandă cu fermitate revizuirea de către Comisie a definiției sărăciei, care deocamdată subliniază doar cauzele evidente ale sărăciei, subestimând nivelul sărăciei în cazul femeilor, precum și impactul acesteia” (Avizul CESE din 29.9.2005 privind sărăcia în cazul femeilor din Europa, punctul 2.1, raportor: dna King, JO C 24, 31.1.2006). Bineînțeles, deficiențele în măsurarea sărăciei relative nu se referă doar la sărăcia în cazul femeilor, ci la sărăcie în general.

5.2 Sărăcia este de obicei legată de șomaj, mai ales de cel pe termen lung. Iată de ce, în Raportul comun privind protecția și incluziunea socială 2007 se afirmă că „un loc de muncă reprezintă cea mai bună asigurare împotriva sărăciei și excluziunii sociale ...” ⁽¹²⁾. Dar, tot în termenii raportului, acesta nu constituie singura garanție. Existența lucrătorilor săraci face ca acest lucru să fie cu atât mai evident.

5.3 Sărăcia se poate de asemenea afla în relație cu competențe insuficiente, cu lipsa competențelor necesare în cazul unui loc de muncă disponibil sau cu competențe necorespunzătoare pentru un loc de muncă calificat, care să ofere un salariu adecvat. Grupurile cele mai expuse riscului sunt tinerii, și în special cei care au abandonat școala devreme, precum și lucrătorii în vârstă.

5.4 Persoanele pot ajunge în situație de pauperitate și datorită sistemelor prost structurate de susținere a veniturilor, care descurajează activitatea pe piața oficială a forței de muncă, condamnându-le la sărăcie la vârste înaintate.

5.5 Structura familială poate de asemenea prezenta riscuri: familii cu un singur venit, mai ales cele monoparentale, sau familii cu trei sau mai mulți copii. Destruerea familiei sau pierderea locului de muncă, care antrenează și pierderea domiciliului, reprezintă o situație potențial periculoasă.

5.6 În același mod, persoanele cu probleme de sănătate (de exemplu datorate vârstei), care prezintă limite cognitive sau un handicap, și mai ales cele cu competențe reduse, precum și toxicomanii, constituie grupuri cu mare risc.

5.7 Persoanele care locuiesc în zone de periferie sau defavorizate sub alt aspect sunt de asemenea expuse riscului.

5.8 Migranții și minoritățile etnice constituie o categorie aparte expusă riscului, deoarece, pe lângă problemele frecvent întâlnite ce constau în abilități sociale și lingvistice necorespunzătoare, și/sau într-o adaptare culturală insuficientă, aceste persoane pot fi și victime ale discriminării.

5.9 Exemplele de mai sus indică dimensiunile problemei și complexitatea soluțiilor necesare în termeni de politici publice eficiente. Dacă se dorește reducerea semnificativă a sărăciei și excluziunii sociale, atunci eforturilor autorităților publice de la toate nivelurile trebuie să li se adauge cele ale partenerilor sociali, ale organizațiilor societății civile și ale cetățenilor.

⁽¹²⁾ Raportul comun privind protecția și incluziunea socială 2007 (*Joint Report on Social Protection and Social Inclusion 2007*), Comisia Europeană (Comunitățile Europene: 2007), p. 45.

Exemplele dezvăluie și existența unui paradox: dacă se urmărește integrarea persoanelor valide, în principal prin furnizarea unui loc de muncă și în vederea creșterii economice a Europei și reducerea declinului demografic, atunci sunt necesare sisteme și programe de sprijin mai bune și mai numeroase, nicidecum mai puține. Acestea ar trebui să constituie cele două teme majore ale Anului European.

5.10 CESE consideră că obiectivele generale și cele specifice ale Anului European, ca și temele alese pentru activitățile ce vor fi desfășurate își propun instituirea unui nou echilibru între cerința socială a unei activități economice și nevoia personală de securitate. Necesitatea unei astfel de ajustări este impusă de globalizare, schimbările demografice, progresul tehnologic și evoluția pieței europene a forței de muncă, care antrenează schimbări importante în modul de viață a numeroși europeni. Mai mult decât atât, politicile privind piața forței de muncă și politicile sociale trebuie modernizate și îmbunătățite în vederea facilitării tranzițiilor necesare și furnizării unor garanții durabile de siguranță a populației, garanții care să fie bine gestionate și finanțate. În vreme ce unele persoane profită de oportunitățile oferite de noua piață a forței de muncă și de programele de activare, altele văd în acestea o amenințare la adresa statutului lor social și profesional. În opinia CESE, evenimentele Anului European ar trebui să ia în considerare aceste reale preocupări⁽¹³⁾.

5.11 În cazul persoanelor expuse riscului șomajului și/sau excluziunii sociale, urmărirea cu predilecție a activării pe piața forței de muncă a tuturor persoanelor capabile de muncă permite societății să profite de priceperea acestora, satisfăcând totodată nevoile individuale de progres profesional și social⁽¹⁴⁾. Pe lângă ajutorul adecvat de susținere a veniturilor, se pune din ce în ce mai mult accentul pe îmbunătățirea accesului la serviciile sociale și, mai ales, la serviciile care contribuie la îmbunătățirea calificărilor, la actualizarea acestora sau la obținerea unor noi, ca și pe cele care permit persoanelor să se mențină într-o condiție fizică bună. Dar, pentru a beneficia de aceste oportunități, se pretinde activitate individuală, inițiativă, efort intelectual și cooperare cu diferitele servicii de asistență, într-o măsură mult mai mare ca până acum. Pentru atragerea sprijinului public, se simte nevoia unei reale comunicări a obiectivelor politicilor ce implică asemenea eforturi⁽¹⁵⁾. Acțiunile Anului European ar trebui să contribuie la aceasta. Obiectivele Anului European trebuie să reflecte mai bine importanța pe care o politică activă destinată rezolvării problemei sărăciei și excluziunii sociale o are în îndeplinirea obiectivelor strategiei comunitare de creștere

⁽¹³⁾ A se vedea Avizul CESE din 6.7.2006 privind coeziunea socială: concretizarea unui model social european, în special punctele 1.6-1.8 și 2.3.1-2.3.5. Raportor: dl Ehnmark (JO C 309, 16.12.2006). A se vedea de asemenea Avizul CESE din 18.1.2007 privind bilanțul realității societății europene de astăzi, în special punctul 2.4. Raportor: dl Olsson (JO C 93, 27.4.2007).

⁽¹⁴⁾ Raportul intitulat „Situția socială în Uniunea Europeană 2005-2006: echilibrul dintre generații într-o Europă în curs de îmbătrânire” (*The social situation in the European Union 2005-2006: The Balance between Generations in an Ageing Europe*), Comisia Europeană, (Comunitățile Europene: 2007), rezumă la pagina 17 studiul privind calitatea vieții cetățenilor europeni, afirmând că „importanța existenței unui loc de muncă pentru o viață de calitate depășește cu mult satisfacția veniturilor pe care îl procură”.

⁽¹⁵⁾ „Prezența cetățenilor europeni problemele existente” reprezintă o recomandare-cheie a Avizului CESE în 6.7.2006 privind coeziunea socială: concretizarea unui model social european, punctul 2.6. Raportor: dl Ehnmark (JO C 309, 16.12.2006).

economică și de ocupare a forței de muncă⁽¹⁶⁾. Faptul că o politică socială modernizată și mai eficientă îmbunătățește funcționarea pieței forței de muncă și contribuie la crearea de locuri de muncă trebuie mai bine transmis și subliniat în mod convingător în cursul evenimentelor Anului European. În același mod, trebuie transmisă ideea că un ajutor adecvat de susținere a veniturilor furnizează un beneficiu celor amenințați de șomaj și de marginalizare socială, prin ușurarea diverselor presiuni care îi îndepărtează de pe piața oficială a forței de muncă, contribuind astfel la reducerea economiei subterane.

5.12 Propunerea de decizie conține unele afirmații care necesită explicații suplimentare.

5.14 Menționarea „copiilor, familiilor monoparentale, persoanelor în vârstă, migranților și minorităților etnice, persoanelor cu handicap, persoanelor fără adăpost, deținuților, femeilor și copiilor care sunt victime ale violenței, precum și toxicomanilor”⁽¹⁷⁾, ca persoane expuse în mod special riscului de sărăcie și de excluziune socială, fără a aduce precizări suplimentare, ar putea avea efecte contrare celor dorite. Dar grupurile din enumerarea de mai sus cuprind atât persoane expuse riscului de sărăcie, cât și persoane care nu se află în această situație. După cum s-a menționat mai sus, lipsa unor competențe corespunzătoare sau un număr prea mic de persoane care au venituri, raportat la numărul membrilor familiei, sunt de obicei factorii care expun aceste categorii de persoane riscului sărăciei.

6. Coeziunea socială, persistența și adâncirea diferențelor de venit

6.1 Anul European 2010 poate furniza și prilejul unei dezbatere publice referitoare la provocările deja existente, precum și la cele nou apărute în termeni de solidaritate și coeziune socială, pe parcursul trecerii în Europa la o societate și o economie bazate pe cunoaștere și în contextul schimbărilor demografice⁽¹⁸⁾. O astfel de dezbatere este cu atât mai necesară pe un continent care deține mijloacele necesare pentru reducerea sărăciei și excluziunii sociale.

⁽¹⁶⁾ A se vedea de exemplu Avizul CESE din 18.1.2007 privind bilanțul realității societății europene de astăzi, punctul 2.2. Raportor: dl Olsson (JO C 93, 27.4.2007) și Avizul CESE din 13.7.2005 privind Comunicarea Comisiei privind Agenda socială, punctul 6.1. Raportor: dna Engelen-Kefer (JO C 294, 25.11.2005).

⁽¹⁷⁾ Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al luptei împotriva sărăciei și excluziunii sociale (2010), COM(2007) 797 final, 2007/0278 (COD), 12.12.2007, preambul, punctul 11, p. 9.

⁽¹⁸⁾ În avizul său intitulat „Coeziunea socială: concretizarea unui model social european”. Raportor: dl Ehnmark (JO C 309, 16.12.2006), la punctul 2.4.5, CESE și-a exprimat îngrijorarea cu privire la „efectele sociale ale revoluției cunoașterii” și a sugerat ca această problemă să fie rezolvată prin intermediul dialogului social.

6.2 În prezent, prea mulți tineri sunt lipsiți de competențele verbale și numerice necesare pentru o carieră de succes în cadrul noii economii. Este nevoie de soluții eficiente, și aceasta nu doar pentru reducerea marginalizării sociale, ci și pentru satisfacerea cererii de lucrători calificați din economie. În plus, Europa se confruntă cu o adâncire a separării pieței forței de muncă în două segmente, cel al lucrătorilor cu înaltă calificare și bine plătiți, și cel angajaților slab calificați și cu salarii mici, ceea ce conduce la creșterea diferențelor între venituri. Trebuie așadar indusă europenilor o concepție care să poată fi acceptată de aceștia, și care să prevadă menținerea justiției și coeziunii sociale, cu păstrarea competitivității UE la nivelul economiei globale.

6.3 Măsurile adoptate de sus în jos de către guverne nu vor asigura coeziunea socială, dacă nu sunt completate de inițiative din partea cetățenilor. După modelul Consiliului European de la Nisa, din 2000, care a apreciat că participarea organizațiilor societății civile reprezintă cheia unei mobilizări eficiente pentru combaterea sărăciei și excluziunii sociale, CESE consideră și că importanța angajamentului individual al tuturor cetățenilor pentru edificarea unor comunități locale primitoare ar trebui recunoscută și promovată pe tot parcursul Anului European. În acest context, s-ar impune transmiterea mesajului conform căruia participarea civică este în interesul fiecărui membru al comunității, indiferent de statutul economic sau social al acestuia.

6.4 CESE evocă avizul său privind activitatea de voluntariat, în care se afirmă printre altele că „guvernele statelor membre ar trebui încurajate să conceapă politici naționale privind activitatea de voluntariat, precum și strategii care să asigure sprijin și încurajare pentru această activitate. Aceste politici naționale ar trebui să aibă în vedere și chestiunea rolului infrastructurii în facilitarea activității de voluntariat”⁽¹⁹⁾. Aceasta înseamnă că s-ar impune măcar ca persoanele care doresc să contribuie cu timp și capacități la dezvoltarea comunităților în care trăiesc să nu fie descurajate de la aceasta din cauza unor obstacole juridice sau birocratice⁽²⁰⁾. Chiar dacă CESE consideră în continuare că activitatea de voluntariat ar merita organizarea unui An European separat, aspectele relevante ale participării civice vor trebui și ele evidențiate în cursul Anului European 2010.

6.5 CESE solicită ca evenimentele organizate pe parcursul acestuia să nu lase impresia că, în contextul politicilor actuale de flexibilitate și participare activă, se pretind eforturi în vederea

⁽¹⁹⁾ Avizul CESE din 13.12.2006 privind activitățile voluntare: rolul și impactul acestora în societatea europeană, punctul 1.2. Raportor: dna Koller și coraportor: dna Gräfin zu Eulenburg (JO C 325, 30.12.2006).

⁽²⁰⁾ Avizul CESE din 13.12.2007 privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor „Promovarea solidarității dintre generații” evidențiază beneficiile participării civice și din partea persoanelor în vârstă și solicită efectuarea de cercetări suplimentare în ceea ce privește îmbătrânirea activă (punctul 4,5. Raportor: dl Jahier (JO C 120, 16.5.2008).

ieșirii din șomaj și din sărăcie (ceea ce contribuie la coeziunea socială) doar din partea angajatorilor, a guvernelor și a celor care beneficiază de programe privitoare la piața forței de muncă și de protecție socială. Dimpotrivă, aceste evenimente ar trebui să transmită ideea responsabilității fiecărui cetățean.

6.6 O altă chestiune care trebuie avută în vedere o reprezintă faptul că, în contextul menținerii sau chiar creșterii disparităților economice, păstrarea coeziunii sociale poate fi facilitată și prin amenajarea de spații publice de înaltă calitate (spații urbane, școli, universități, librării, parcuri, locuri de recreere), în care persoane provenind din medii diverse și cu un statut social și economic diferit să se poată întâlni în timpul liber.

6.7 Cele mai multe dintre noile provocări și dileme privitoare la coeziunea socială și politicile publice sunt descrise în obiectivele generale ale propunerii de decizie. Ar trebui însă ca acestea să fie mai bine articulate, în așa fel încât să inspire o dezbatere publică în cadrul Anului European. Acțiunile propuse aici în vederea promovării incluziunii sociale pot completa dezbateră din 2010 cu privire la incluziunea socială activă și politicile eficiente privind piața forței de muncă.

7. Politica socială în sens larg

7.1 CESE este de părere că propunerea instituirii Anului European, mai ales în partea care cuprinde acțiunile, permite evidențierea și luarea în considerare a faptului că, dacă se dorește îndeplinirea obiectivului Strategiei de la Lisabona care constă în realizarea până în 2010 de progrese esențiale în eliminarea sărăciei și excluziunii sociale, trebuie adoptate măsuri polivalente⁽²¹⁾.

7.2 Prin urmare, acțiunile educative întreprinse în timpul Anului European trebuie să includă sensibilizarea publicului din fiecare stat membru asupra factorilor care determină nivelul viitoarei pensii și să încurajeze adoptarea acelor decizii care pot asigura o viață decentă la bătrânețe.

7.3 CESE este de părere că, în cadrul Anului European, ar trebui să se acorde atenție și chestiunii reprezentate de modul în care Banca Centrală Europeană își poate folosi competențele conferite de către Tratat pentru a se alătura eforturilor de combatere a sărăciei și excluziunii sociale.

⁽²¹⁾ Este adevărat că Strategia de la Lisabona are scadența în 2010, dar ea reprezintă un punct de referință permanent pentru elaborarea de programe sau desfășurarea de acțiuni la nivel comunitar și național. Chiar dacă n-a fost luată încă nicio decizie, ne putem aștepta la o continuare a Strategiei de la Lisabona, sub o formă sau alta, după 2010, cu atât mai mult cu cât obiectivele strategiei în domeniul ocupării forței de muncă și în cel social nu vor fi realizate pe deplin până atunci.

7.4 CESE consideră necesar să se indice faptul că marginalizarea socială poate fi eliminată prin politici care să depășească orizontul obișnuit al pieței forței de muncă și al protecției sociale, cum ar fi politici de amenajare a teritoriului care să prevină fenomenele de „ghettoizare” a sărăciei, politici de transport care să reducă obstacolele geografice din calea mobilității sociale, și politici economice de dezvoltare a zonelor periferice, ca și asigurarea serviciilor de interes general, politica de redistribuire a bogăției, pentru a inversa tendința, constatată de mai mulți ani, de creștere continuă a decalajului dintre săraci și bogați.

7.5 În acest context, CESE atrage atenția, de asemenea, asupra situațiilor diferite de la țară la țară, diferențele accentuându-se după extinderea Uniunii. Conform concluziilor unui studiu, chiar „cei mai săraci” din țările „bogate” suferă mai puțin de lipsuri decât „cei mai bogați” din țările „sărace” ⁽²²⁾. Aceasta scoate în evidență importanța unei politici eficiente de coeziune economică și socială și de reducere a diferențelor economice actuale din cadrul UE, în restrângerea zonelor afectate de sărăcie și de excluziune socială. La rândul lui, acest fapt ar permite evoluția pe mai departe a metodei deschise de coordonare a politicii sociale în UE ⁽²³⁾. Acesta este un subiect căruia ar trebui să i se acorde o importanță și o atenție deosebite în contextul Anului European.

8. Observații privind punerea în aplicare a inițiativei

8.1 CESE consideră că modalitățile de punere în practică a inițiativei sunt bine concepute, deoarece iau în considerare în mod corespunzător prioritățile și chestiunile sensibile la nivel național (cum ar fi problema delicată a pieței forței de muncă și a integrării imigranților și minorităților etnice). Instaurarea unei cooperări strânse cu partenerii sociali și cu organizațiile societății civile are de asemenea o importanță majoră.

8.2 Faptul de a pune accentul pe participarea partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile la îndeplinirea sarcinilor din cadrul Anului European scoate în evidență rolul indispensabil al acestora în realizarea obiectivelor sociale ale Strategiei de la Lisabona, fapt subliniat în 2000 de Consiliul European de la Nisa, în cadrul strategiei europene de combatere a sărăciei și excluziunii sociale. Astăzi, mai mult ca oricând, inițiativele cetățenești ar trebui să completeze, să corecteze și să consolideze acțiunea autorităților publice. De asemenea, în momentul elaborării și implementării politicilor sociale, este important să se facă auzită vocea celor pe care politicile respective urmăresc să le ajute. De aceea, organizațiile societății civile sunt invitate, pe bună dreptate, să colaboreze în mod activ la realizarea obiectivelor Anului European de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale 2010.

8.3 Comitetul salută faptul că mijloacele financiare alocate îndeplinirii obiectivelor Anului European reprezintă cea mai mare sumă destinată vreodată în UE acestui tip de evenimente. Cu toate acestea, după evaluarea acțiunilor specifice prezentate în anexa propunerii de decizie, CESE propune creșterea sumelor alocate activităților din cursul Anului European.

8.4 CESE salută de asemenea luarea în considerare, în cursul concepției și desfășurării activităților din cadrul Anului european, a modului diferit în care femeile și bărbații se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială.

8.5 CESE consideră că, la lista de priorități a Anului European (care figurează în anexă), ar trebui adăugată sărăcia persoanelor care dețin un loc de muncă precar. Problemele persoanelor cu handicap ar trebui abordate aparte și nu în relație cu cele ale altor grupuri vulnerabile.

Bruxelles, 29 mai 2008

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²²⁾ Anne-Catherine Guio, „Starea de sărăcie în UE” — Statistici pe scurt: sărăcie și condiție socială, condiții de viață și bunăstare (*La privation matérielle dans l'UE* — Statistiques en bref: Pauvreté et condition sociale, conditions de vie et bien-être), 21/2005, Eurostat, p. 9.

⁽²³⁾ Avizul CESE din 18.1.2007 privind evaluarea realității societății europene de astăzi, punctele 2.7 și 5.3. Raportor: dl Olsson (JO C 93, 27.4.2007).